herpy

WARANY

Marbled Water Monitor

Varanus marmoratus

Varanus marmoratus to duży, ziemno-wodny waran z północnego Luzonu i pobliskich wysp na Filipinach, dawniej uznawany za podgatunek *Varanus salvator*. Nie opublikowano niczego na temat utrzymania i rozmnażania tego gatunku, dlatego ten poradnik ostrożnie opiera się na danych dla *V. salvator*.

Rodzina: Varanidae Dawna nazwa: *Varanus salvator marmoratus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**100-196 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**15-20 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny i półwodny**
Środowisko	**Las deszczowy i mokradła**
Trudność	**Ekspert**

HODOWLA

Min. terrarium	**245 × 185 × 245 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**27-30 °C**
Miejsce wygrzewania	**45-55 °C**
Temperatura w nocy	**24-27 °C**
Wilgotność	**60-70%**
Woda	**Część wodna** głębokość 35-50 cm
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 3
Pokarm	**Owady, kręgowce i dżdżownice i ślimaki**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**6-18 jaj**
Inkubacja	**180-210 dni** przy 30 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Varanus marmoratus to masywny waran o długiej szyi z grupy *Varanus salvator*, czyli tak zwanych waranów wodnych. Gatunek opisano w 1834 roku jako *Hydrosaurus marmoratus*, a nazwa oznacza po łacinie "marmurkowy". Przez większą część XX wieku uznawano go za podgatunek *V. salvator* pod nazwą *V. salvator marmoratus*, a od 2007 roku traktowany jest jako odrębny gatunek. Taksonomia wciąż się zmienia: kilka form z tej grupy jest geologicznie bardzo młodych, a populacje z półwyspu Bicol, Polillo i Catanduanes oraz z Mindoro wyodrębniono później jako osobne gatunki *Varanus dalubhasa* i *Varanus bangonorum*. Starsze informacje o *V. marmoratus* dotyczą więc częściowo innych gatunków.

Od pozostałych filipińskich waranów wodnych gatunek odróżnia się liczbą łusek i ubarwieniem. Grzbiet jest ciemnoszary do czarnego, z poprzecznymi rzędami żółtawych plamek, mniej lub bardziej wyraźnych, a za okiem biegnie ciemny pas, pod którym znajduje się jasny, żółtawy pas. Gardło jest drobno nakrapiane i marmurkowe, z jednym lub kilkoma poprzecznymi pasami z przodu, a brzuch białawy z czarnymi poprzecznymi pasami. Młode są jaśniejsze, oliwkowobrązowe, mają cztery do sześciu rzędów dużych, jasnych plam między przednimi a tylnymi kończynami oraz wyraźne pasy żółtych plamek na ogonie. Wzór może z wiekiem się zacierać, a niektóre osobniki są częściowo czarne. Ogon jest muskularny, w przekroju trójkątny i ponad półtora raza dłuższy od ciała.

Samce osiągają do 196 cm długości całkowitej, a samice do 180 cm. Dolna granica 100 cm w tabeli to szacunek, a masa ciała nie jest udokumentowana.

Na temat utrzymania i rozmnażania właśnie tego gatunku nie opublikowano niczego. Wszystko w kolejnych rozdziałach o terrarium, temperaturze, pokarmie i rozmnażaniu zapożyczono od *V. salvator* lub jest szacunkiem i zostało tak oznaczone. Traktuj te liczby jako punkt wyjścia, a nie gotowe odpowiedzi.

To zwierzę, za które bierzesz odpowiedzialność na co najmniej 15 lat, jeśli żyje tak długo jak *V. salvator*. Wymaga osobnego pomieszczenia lub samodzielnie zbudowanego wybiegu, basenu, w którym może pływać, silnego grzania i dużych ilości całych ofiar. Prawdziwym ograniczeniem jest miejsce, koszt pokarmu i czas, a nie zainteresowanie zwierzęciem. Gatunek jest rzadki w międzynarodowym handlu, a pojawiające się osobniki mogą pochodzić z odłowu, nawet jeśli deklaruje się je jako rozmnożone w niewoli.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Występowanie i środowisko

Varanus marmoratus występuje wyłącznie na Filipinach: w północnej części Luzonu oraz na wyspach Lubang, Batanes i Babuyan. Jako miejsce typowe gatunku wskazano San Mateo koło Manili, a stwierdzono go w wielu prowincjach, m.in. w Cagayan i Isabela na północy.

Inne filipińskie warany wodne żyją na innych wyspach i w innych częściach Luzonu i nie wolno ich mylić z tym gatunkiem, choć dawniej uznawano je za tę samą formę: *Varanus dalubhasa* na półwyspie Bicol, Polillo i Catanduanes, *Varanus bangonorum* na Mindoro oraz *Varanus cumingi*, *Varanus nuchalis* i *Varanus palawanensis* dalej na południe.

Mapa pokazuje zarejestrowane stwierdzenia. Stwierdzenia z półwyspu Bicol i innych wysp mogą dotyczyć wyodrębnionych gatunków lub pochodzić ze starszych oznaczeń.

> **Naturalny zasięg:** Filipiny.

ŚRODOWISKO

Varanus marmoratus to gatunek o dużych zdolnościach przystosowawczych, spotykany wszędzie od nienaruszonego lasu po tereny rolnicze. W północnej Sierra Madre obserwowano go na terenach przybrzeżnych zupełnie pozbawionych lasu, na plantacjach rolnych, w zaroślach, w lesie wtórnym i w resztkach lasu pierwotnego, zwłaszcza na skrajach lasu, od nizin po średnie wysokości. Często widuje się go, jak zjada padlinę w pobliżu zabudowań i na silnie przekształconych brzegach rzek, i najwyraźniej skorzystał na działalności człowieka.

Klimat jest tropikalny, ale temperatury i wilgotności w siedliskach gatunku nie zmierzono. Gatunek jest aktywny w dzień, żyje na ziemi i wspina się też na drzewa, podobnie jak *Varanus salvator*. U *V. salvator* nory często znajdują się w brzegach rzek, a zwierzęta szukają wody, aby pływać, polować i uciekać. Prawdopodobnie *V. marmoratus* zachowuje się tak samo, ale nie jest to udokumentowane.

Gatunek jest odławiany dla mięsa i skóry oraz na potrzeby handlu zwierzętami, często za pomocą wnyków i pułapek z bambusa. Mięso sprzedaje się na straganach wzdłuż głównych dróg, a wylesianie może lokalnie zagrażać gatunkowi.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Hodowla

TERRARIUM

Wymiary zapożyczono od *Varanus salvator*. Jeden dorosły *Varanus marmoratus* potrzebuje co najmniej 245 × 185 × 245 cm (długość × szerokość × wysokość). To terrarium budowane samodzielnie lub całe pomieszczenie, a nie zwykłe szklane terrarium. Para potrzebuje co najmniej 245 × 245 × 245 cm.

U *V. salvator* młode mają przy wykluciu około 25 cm i w dobrych warunkach mogą w ciągu roku urosnąć kilkakrotnie. Roczny osobnik potrzebuje około 120 × 120 × 120 cm. Od początku planuj więc pod wielkość dorosłego zwierzęcia i przygotuj docelowy wybieg, zanim będzie potrzebny. Terrarium zbudowane z płyt izolacyjnych lepiej utrzymuje ciepło i wilgoć niż szkło.

Urządź je z dużym basenem, w którym zwierzę może pływać i całkowicie się zanurzać. Wodę trzeba często wymieniać, chyba że pracuje mocny filtr, a wlot filtra nie może przytrzymać zwierzęcia. Zapewnij głębokie, zwięzłe podłoże do kopania, np. ziemię zmieszaną z piaskiem, oraz wiele kryjówek: wydrążone pnie, skrzynki i rury. Warany wodne chętnie się wspinają, więc wykorzystaj wysokość, montując mocne konary, półki i pnie jako miejsca do wygrzewania. Żywe rośliny szybko zostają zniszczone. Wszystkie drzwi muszą mieć pewne zamki, bo zwierzę jest silne i znajduje słabe punkty. Lampy i źródła ciepła muszą być osłonięte przed pazurami i ogonem, aby zwierzę się nie poparzyło.

TEMPERATURA

Temperatury dla *Varanus marmoratus* zapożyczono od *Varanus salvator*, który żyje blisko równika, gdzie temperatura niewiele zmienia się w ciągu roku. W dzień w terrarium powinno być 27-30 °C, a miejsce do wygrzewania powinno mieć temperaturę powierzchni 45-55 °C, mierzoną termometrem na podczerwień. Potrzebny jest duży gradient temperatur, aby zwierzę mogło wybierać między miejscem do wygrzewania, umiarkowanym ciepłem a chłodnym cieniem.

Kilka lamp punktowych obok siebie nad dużą powierzchnią ogrzewa całe zwierzę równomiernie i zmniejsza ryzyko poparzeń. W nocy temperatura może nieco spaść, do 24-27 °C. Zwierzę, które ma odpowiednie ciepło, wygrzewa się przez jakiś czas, chodzi po terrarium i kilka razy dziennie wraca na miejsce do wygrzewania. Jeśli leży tam cały dzień, jest za zimno, a jeśli nigdy się nie wygrzewa, jest za ciepło. Gatunek tropikalny nie potrzebuje zimowania.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić około 60-70 %. Wartość tę zapożyczono od *Varanus salvator*. Ciepło w połączeniu z dużą częścią wodną samo podnosi wilgotność, a podłoże w strefie do kopania powinno być lekko wilgotne, nie mokre. Zbyt wilgotne warunki i zastałe, wilgotne powietrze prowadzą do grzybiczych i bakteryjnych infekcji skóry oraz pleśni, dlatego dobra wentylacja jest równie ważna jak wilgotność.

WODA I JAKOŚĆ WODY

Podobnie jak *Varanus salvator* gatunek uważa się za ziemno-wodny, a duża część wodna jest koniecznością, nie ozdobą. Basen musi być na tyle głęboki, aby zwierzę mogło się całkowicie zanurzyć, a podane w tabeli 35-50 cm to szacunek. Zapewnij krawędź lub rampę, aby zwierzę łatwo mogło wyjść. Zwierzę często oddaje kał i mocz do wody, więc trzeba ją często wymieniać lub mocno filtrować. Duży basen jest ciężki i wymaga solidnej podłogi, odpływu i wodoszczelnej powierzchni. Zwierzę pije z części wodnej, więc utrzymuj wodę w czystości.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny w dzień, dużo się wygrzewa i prawdopodobnie potrzebuje UVB. Zalecenie zapożyczono od pokrewnych, dziennych waranów i nie jest ono udokumentowane dla *Varanus marmoratus*: stosuj UVB dla zwierząt o dużej potrzebie nasłonecznienia (strefa Fergusona 3) nad dużą częścią miejsca do wygrzewania i zadbaj, aby zwierzę mogło jednocześnie schronić się w cieniu. Połącz to z mocnymi lampami grzewczymi nad miejscem do wygrzewania. Przez cały rok utrzymuj oświetlenie przez około 12 godzin dziennie, bo gatunek żyje blisko równika, a noc niech będzie ciemna. Umieść lampy poza zasięgiem zwierzęcia lub za solidną osłoną.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Żywienie zapożyczono od *Varanus salvator*. Gatunek jest wszechstronnym mięsożercą: w naturze zjada zarówno bezkręgowce, kręgowce, jak i padlinę, a często widuje się go, jak zjada odpadki w pobliżu zabudowań. Młode żywią się głównie owadami, np. świerszczami i karaczanami, dobrze wcześniej odżywionymi i opylonymi wapniem z witaminą D3. W pierwszym roku karmi się je codziennie lub co drugi dzień, bo szybko rosną. Stopniowo przechodzą na całe ofiary, takie jak gryzonie, ryby i drób odpowiedniej wielkości. Roczne osobniki karmi się trzy-cztery razy w tygodniu, a dorosłe powyżej dwóch lat dwa-trzy razy w tygodniu.

Pokarm powinny stanowić całe zwierzęta, bo kości i podroby dostarczają wapnia i witamin, których samo mięso nie daje. Warany wodne rzadko odmawiają jedzenia i łatwo tyją, a gryzonie jako jedyny pokarm prowadzą do otyłości i stłuszczenia wątroby. Dlatego zmieniaj ryby, ptaki, jaja i gryzonie oraz regularnie waż zwierzę. Po posiłku zwierzę musi mieć możliwość wygrzewania się, aby strawić pokarm. Koszt pokarmu rośnie wraz z wielkością zwierzęcia i stanowi znaczną część wydatków przez całe jego życie.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Nie udokumentowano niczego na temat temperamentu *Varanus marmoratus* w niewoli, więc bądź przygotowany, że zachowuje się jak inne duże warany wodne. Bronią się ogonem, pazurami i szczękami. Uderzenie ogonem może spowodować poważne obrażenia, pazury mogą głęboko rozorać skórę, a ugryzienie dużego warana powoduje głębokie rany, które łatwo ulegają zakażeniu. Poważne obrażenia są możliwe nawet ze strony zwierzęcia mierzącego około metra.

Osobniki z odłowu są często nerwowe i gryzą, a na zaaklimatyzowanie się potrzebują wielu miesięcy. Rozmnożone w niewoli *Varanus salvator* mogą stać się bardzo spokojne. Oswajanie wymaga krótkich, spokojnych i pozytywnych kontaktów, często powtarzanych. Podchodź od dołu, a nie od góry, bo ruchy nad zwierzęciem odbiera ono jako zagrożenie, najlepiej gdy stoi w płytkiej wodzie, gdzie jest spokojniejsze. Obsługa większych osobników wymaga doświadczenia, spokoju, dwóch osób i grubych rękawic. Małe dzieci i inne zwierzęta trzymaj z daleka.

Warany mogą przenosić salmonellę. Po każdym kontakcie ze zwierzęciem, wodą, kałem i pokarmem dokładnie myj ręce. Trzymaj zwierzęta pojedynczo. Parę można trzymać razem tylko w bardzo dużym wybiegu z wieloma kryjówkami i trzeba ją uważnie obserwować.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Nie udokumentowano niczego na temat dojrzałości płciowej i określania płci u *Varanus marmoratus*. U *Varanus salvator* samce są większe od samic, mają masywniejszy i szerszy pysk oraz wyraźne zgrubienia od hemipenisów, a samice są smuklejsze i mają bardziej spiczasty pysk. Określenie płci jest trudne, także dla doświadczonych hodowców, i często wymaga lekarza weterynarii. U dzikich *V. salvator* samce osiągają dojrzałość płciową przy około 1 m, a samice przy około 50 cm, ale nie jest to udokumentowane dla tego gatunku.

GODY I KOPULACJA

Kopulacji nie opisano dla *Varanus marmoratus*. U dzikich *Varanus salvator* okres rozrodczy trwa od kwietnia do października. W niewoli dobrze odżywione samice *V. salvator* mogą wchodzić w ruję kilka razy w roku, co widać po zwiększonym apetycie. Przy rozmnażaniu *V. salvator* za pomocą USG sprawdza się, kiedy pęcherzyki jajnikowe samicy mają 15-25 mm, i wtedy dołącza się do niej samca. Po kopulacji samca ponownie się usuwa, aby samica mogła w spokoju jeść i się wygrzewać. Para wymaga dużego wybiegu, a samiec może być brutalny.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Gatunek jest jajorodny. Wielkość zniesienia nie jest udokumentowana dla *Varanus marmoratus*. *Varanus salvator* składa w niewoli 6-18 jaj, zależnie od wieku i wielkości samicy. Samica składa jaja około 30-45 dni po kopulacji, w naturze chętnie w spróchniałych pniach i pniakach. Zapewnij jej głębokie podłoże o konsystencji pozwalającej wykopać stabilne nory, utrzymywane w około 30 °C. Samica często przez kilka dni kopie próbne dołki, zanim wybierze miejsce. Jeśli nie znajdzie odpowiedniego miejsca, może zatrzymywać jaja.

INKUBACJA

Inkubacja nie jest udokumentowana dla *Varanus marmoratus*. Podane tu wartości zapożyczono od *Varanus salvator*: jaja inkubuje się w plastikowym pojemniku z wilgotnym podłożem inkubacyjnym w 30 °C, a wyklucie następuje po 180-210 dniach, czyli po sześciu do siedmiu miesiącach. Wyjmij jaja z wybiegu, gdy tylko zostaną złożone, i nie obracaj ich.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Odchowu młodych nie opisano dla *Varanus marmoratus*. U *Varanus salvator* młode mają przy wykluciu około 25 cm. Żywią się głównie owadami i w pierwszym roku karmi się je codziennie lub co drugi dzień. Trzymaj je pojedynczo, aby uniknąć ugryzień i rywalizacji o pokarm. Szybko rosną i regularnie trzeba je przenosić do większych pomieszczeń. Zanim zaczniesz inkubować jaja, zastanów się, gdzie młode będą mieszkać jako dorosłe: jedno zniesienie daje wiele dużych zwierząt, a trudno znaleźć dla nich miejsca.

Zdrowie i częste błędy

Nie udokumentowano niczego na temat chorób *Varanus marmoratus* w niewoli. Poniższe dotyczy *Varanus salvator* i innych dużych waranów:

- Otyłość i stłuszczenie wątroby, gdy gryzonie stają się głównym pokarmem lub zwierzę jest przekarmiane. Otyłość skraca życie.
- Choroby kości przy niedoborze UVB, wapnia i witaminy D3, zwłaszcza u młodych, szybko rosnących zwierząt.
- Grzybicze i bakteryjne infekcje skóry przy zbyt wilgotnym, zastałym powietrzu.
- Zakażenia bakteryjne ran po ugryzieniach i zapalenie jamy ustnej. Oczyszczaj wszystkie rany i skontaktuj się z lekarzem weterynarii.
- Poparzenia od nieosłoniętych lamp grzewczych.
- Pasożyty i stres, zwłaszcza u osobników z odłowu po transporcie.
- Salmonella, którą mogą zarazić się ludzie.

Gatunek jest rzadki w międzynarodowym handlu: od 2010 roku zarejestrowano tylko około 30 zwierząt, większość do celów naukowych. Na filipińskim rynku wewnętrznym jest za to najczęściej oferowanym i najtańszym waranem, bo jest pospolity i łatwy do złapania, a tamtejsze zwierzęta niemal wszystkie pochodzą z nielegalnego odłowu. Zwierzęta eksportowane jako rozmnożone w niewoli w niektórych przypadkach podejrzewa się o pochodzenie z odłowu, a przemycane osobniki tego gatunku skonfiskowano w drodze na duże targi gadów w Europie. Gatunek jest ponadto chroniony na Filipinach. Żądaj dokumentacji pochodzenia i zleć badanie nowego zwierzęcia na obecność pasożytów lekarzowi weterynarii doświadczonemu w leczeniu gadów. Udaj się do weterynarza, jeśli zwierzę traci na wadze, odmawia jedzenia lub wydaje się ospałe.

Czytaj więcej: Typowe choroby i objawy choroby

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.